

(Политика, 25.11.2009)

Упркос економском колапсу, Србија ни данас нема ваљану анализу узрока свог индустријског посртања. Уместо анализе, нуде се два површна објашњења, оба на ивици фразе.

На једној страни политичари уверавају јавност да су домаће муке последица светске економске кризе. Ову заблуду ће блиска будућност развејати, и Србија ће вероватно остати у стању хроничне кризе и када срећнији део света из ње изађе.

На другој страни економски стручњаци, који се најчешће чују, економске проблеме Србије виде у неререформисаној држави која није створила институционални и системски оквир за привлачење иностраних улагања. Ово је уопштено и превише лако, готово олако, објашњење узрока деиндустријализације земље.

Без обзира на све институционалне мањкавости, а њих је много, Србија је привукла велики број инвеститора у финансијски сектор, малопродајну мрежу, некретнине, производњу пива, цемента, цигарета, мобилну телефонију итд. Ове инвестиције повезује иста нит – све су оријентисане ка домаћем тржишту и домаћем купцу, и готово све гравитирају развијенијим регионима. У Србији се доминантно инвестира у оне гране које се лако могу картелизовати или монополизовати, у услуге које се не могу пружати из иностранства, или у производњу робе код које трошкови транспорта играју велику улогу и коју увоз не може озбиљније угрозити.

У осталим привредним сегментима Србија је неатрактивна не само страним већ и домаћим улагачима. Упркос бесмисленим пореским повољностима, упркос спремности државе да чини уступке који су често и претерани, извозно оријентисане инвестиције не долазе у Србију. Узроци овог проблема нису везани за лош институционални оквир, већ за промашену економску политику. Уз то, Србија нема никакву развојну политику, па је развој (у складу са владајућом неолибералном доктрином) наивно препуштен тржишту.

Економска политика је преурањеном и непотребном либерализацијом увоза са једне стране, и политиком прецењеног динара, с друге, стимулисала увоз и трговину а дестимулисала индустрију, поготово ону која би извозила. Домаће плате и општи ниво цена су релативно високи (исказани у еврима по бесмислено ниском курсу), и то одбија инвеститоре који би производили за извоз. Каматне стопе (највише у Европи) енормне су, и дугорочно индустријско улагање не може издржати овај каматни терет. Лакше је, профитабилније и мање ризично увозити, него улагати у производњу. Све ово привредна структура Србије јасно показује.

Слабости нису само у сфери економске политике. Два додатна, крупна проблема угрожавају домаћи привредни развој и не могу се отклонити у кратком року.

Прво, Србија има трагично запуштenu инфраструктуру. То се, са мањим нијансама, односи на све сегменте – путну, железничку и телефонску мрежу, водовод и канализацију, енергетску инфраструктуру итд. Проблем ове запуштености је све већи удаљавањем од економске осовине Београд – Нови Сад. Без квалитетне инфраструктуре развојне шансе Србије равне су нули.

Да би се проблем решио, потребна су огромна улагања, по сваку цену, на сваки начин. По сваку цену значи по цену резања буџетске и личне потрошње, или краће, по цену пада ионако ниског животног стандарда. Уместо тога, држава политиком неекономских цена додатно поткопава сопствену инфраструктуру, креира неодрживе ценовне диспаритете и ствара климу хроничног дезинвестирања. Није нормално (према подацима ЕУ) да у држави пропале инфраструктуре грађани плаћају енергенте или телефонске услуге два пута јефтиније од европског просека, а да све остало плаћају или око просека, или изнад њега. Отклањање ових диспаритета је кључно за финансирање и развој инфраструктуре, и за нормализовање потрошачких навика друштва.

Друго, Србија нема довољно дисциплиновану нити довољно квалитетну радну снагу којом може привући стране инвестиције. Огроман број квалификованих људи и професионалаца је емигрирао и то је процес који се наставља. Данашњи образовни систем тај губитак не може брзо надокнадити ни по квалитету, ни по кадровској структури. Образовање све мање служи потребама привреде и друштва, а све више постаје уносан бизнис академских предузетника. Ово се сјајно поклапа и са опсесивном потребом родитеља да им деца по сваку цене заврше факултет, студирајући било шта, било где, па колико траје да траје, и колико кошта да кошта. Без радикалног заокрета у образовању, без померања ка стручним школама и техничко-математичким

Индустријски ћорсокак

Пише: Небојша Катић
четвртак, 26 новембар 2009 12:18

факултетима, Србија ће наставити да ствара кадар за кафиће, а не за индустрију.